

**Závěrečné hodnocení skupiny
grantových projektů**

**Podpora mezinárodní
spolupráce pro
získávání ERC grantů -
„Podpora ERC
žadatelů“**

Obsah

1. Úvod	2
2. Obecné údaje o SGP.....	3
3. Průběh SGP	5
4. Podpořený projekt a jeho výsledky	6
5. Závěr	7

1. Úvod

Na počátku roku 2016 konstatovala ERC (European Research Council) ve své zprávě, že určité země Evropské unie vykazují významně nižší zastoupení vědců v soutěžích ERC, což kromě jiného vede k tomu, že zůstává nevyužit jejich vědecko-výzkumný potenciál. ERC proto přímo vyzvala odpovědné národní agentury k umožnění studijních stáží, jejichž prostřednictvím by byly financovány návštěvy budoucích žadatelů o ERC granty u stávajících řešitelů projektů ERC a jejich týmů. To mělo podle ERC pomoci vybraným kandidátům zkvalitnit jejich výzkumný profil a rozhled v konkurenčním prostředí mezinárodního výzkumu a v konečném důsledku jim pomoci v následných aktivitách směřujících k tomu, že se sami budou úspěšně ucházet o granty ERC.

Hlavním cílem projektů na podporu mezinárodní spolupráce pro získávání ERC grantů („Podpora ERC žadatelů“) bylo posílení kompetencí a zkušeností, které řešitelům měly pomoci při žádání o grant ERC a následně takový projekt samostatně vést.

O tuto skupinu grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ nebyl projeven zájem ze strany žadatelů a za dobu vyhlášení výzvy podpořila Grantová agentura České republiky (GA ČR) pouze jeden projekt. K dosažení stanovených cílů však úspěšně přispívají i další skupiny grantových projektů GA ČR.

Hodnocení stručně popisuje historii zavedení této skupiny grantových projektů a detailně popisuje samotný projekt včetně jeho výstupů.

2. Obecné údaje o SGP

Podpora skupiny grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ byla poskytována v období mezi lety 2016–2022. Doba řešení byla stanovena s ohledem na splnění zaměření a cílů skupiny na 3-6 měsíců.

Skupina grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ byla předložena na základě výzvy ERC. ERC uváděla ve své zprávě, že si uvědomuje, že určité země Evropské unie vykazují významně nižší zastoupení vědců v mezinárodním prostoru, což kromě jiného vede k tomu, že zůstává nevyužit jejich vědecko-výzkumný potenciál. ERC proto přímo vyzvala odpovědné národní agentury k umožnění studijních stáží, jejichž prostřednictvím by se financovaly návštěvy potenciálních žadatelů o ERC granty u stávajících řešitelů projektů ERC a jejich týmů.

To mělo podle ERC pomoci vybraným kandidátům rozšířit jejich výzkumný profil a rozhled v konkurenčním prostředí mezinárodního výzkumu a v konečném důsledku jim pomoci v následných aktivitách směřujících k tomu, že se sami budou ucházet o granty ERC.

ERC Scientific Council z tohoto důvodu založila pracovní skupinu *ERC Working Group on Widening European Participation*. Pracovní skupina přišla s návrhem, že v analogii s pomocí poskytovanou ERC mladým americkým a dalším mimoevropským vědcům prostřednictvím výše zmíněného programu návštěv u řešitelů ERC projektů by bylo vhodné obdobně organizovat pomoc začínajícím vědcům z málo úspěšných zemí EU. Ti by si takto zlepšili své často nedostatečné zahraniční zkušenosti, seznámili se s ERC týmem na jeho pracovišti a dostali by i přímou pomoc při přípravě vlastní grantové přihlášky do ERC.

Podle návrhu měly parametry programu být obdobné jako s americkou National Science Foundation – NSF (a dalšími mimoevropskými agenturami). Tento návrh narazil na právní překážku – ERC totiž nemůže uzavřít smlouvu s agenturou z konkrétní země EU, protože by tím byl narušen princip rovného přístupu v rámci EU ke všem státům EU. Kompromisním řešením, při zachování principů obdobných jako u smlouvy ERC-NSF, bylo nahrazení smlouvy mezi ERC a národní agenturou státu EU obecnými „Guidelines for Fellowship to Visit ERC Grantee“ poskytnutými ERC.

ERC možnosti podpory vytvořené v jednotlivých státech EU neschvalovala žádným právním aktem, ale interně prověřovala a jen v případě, že je shledala kompatibilní se zamýšlenými principy, tak je podpořila.

GA ČR vyšla tomuto doporučení ERC vstříc prostřednictvím skupiny grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ s hlavními cíli zlepšit úspěšnost českých vědců v soutěžích ERC a zvýšit počet jejich žádostí o granty v těchto soutěžích.

Realizovaná skupina grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ byla otevřena vědcům ze všech vědních disciplín a byla založena na otevřeném a transparentním hodnocení, s vědeckou excelencí jako hlavním kritériem, s využitím externích hodnotitelů a výběrem založeným na hodnocení potenciálu žadatelů pro udělení ERC grantu.

Navrhovatelem grantového projektu „Podpora ERC žadatelů“ mohl být pouze řešitel alespoň jednou hodnoceného běžícího projektu ze skupiny grantových projektů „Juniorské granty“ nebo ukončeného projektu ze skupiny grantových projektů „Juniorské granty“, jehož poslední hodnocení provedené před podáním žádosti o grantový projekt „Podpora ERC žadatelů“ bylo hodnoceno jako „splněno“ nebo „vynikající“.

Navrhovatelé měli za povinnost připravit a předložit nástin zamýšleného ERC projektu ještě před podáním grantového projektu „Podpora ERC žadatelů“. Tento nástin ERC projektu byl nedílnou součástí žádosti o podporu.

Pro každý obdržený návrh projektu byla v souladu s vládou schváleným materiálem stanovena tříčlenná odborná komise, která prováděla hodnocení. Členem odborné komise byl hostitel-řešitel běžícího ERC grantového projektu („Principal Investigator“), na jehož pracovišti navrhovatel zamýšlel řešit svůj projekt ze skupiny grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“, a další dva hodnotitelé se zkušenostmi s řešením ERC projektů, z nichž alespoň jeden je zahraniční. Rozhodujícím orgánem bylo předsednictvo GA ČR.

Hodnocení návrhů projektů probíhalo na základě hodnocení pravdivosti a splnění všech právních náležitostí, hodnocení odborné úrovně návrhu projektu a způsobilosti uchazeče, hodnocení zamýšlených nákladů projektu a v neposlední řadě na základě hodnocení nástinu zamýšleného ERC projektu.

Hodnocení ukončeného grantového projektu prováděla odborná komise, a to na základě závěrečné zprávy a výsledku kontrolní činnosti o hospodaření s prostředky. O hodnocení ukončeného grantového projektu byl vypracován písemný protokol. Výsledky řešení mohly být hodnoceny stupněm „splněno“ nebo „nesplněno“.

Hlavním cílem této skupiny grantových projektů bylo napomoci v nabytí zkušeností pro získávání finančních prostředků ze struktur Evropské unie a také v dalším posílení excelence v základním výzkumu a v důsledku konkurenceschopnosti ČR. Vedlejším cílem bylo zvýšení další přeshraniční mobility vědců působících v České republice spojené s pobytem na špičkových vědeckých pracovištích, získávání kontaktů na etablované vědecké kapacity a jejich týmy, pozdvižení kvality žádostí o ERC granty a zlepšení schopností samostatně vést takto financované projekty.

3. Průběh SGP

Již od prvních vyhlášených grantových soutěží „Podpora ERC řešitelů“ se ukázal velmi malý, resp. téměř nulový zájem. GA ČR reagovala na tento nízký zájem aktivním oslovováním potenciálních zájemců a navýšením limitů pro možné požadované životní náklady v rámci projektu.

Během soutěže se jak GA ČR, tak ERC aktivně snažili navyšovat počty mentorů a rozšiřovat jejich oborové zaměření. Pro žadatele skupiny grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ bylo k dispozici více než 4 500 mentorů z více než 30 zemí světa napříč vědními obory. Cílem těchto aktivit bylo zvýšit přitažlivost této skupiny grantových projektů pro nové potenciální řešitele.

Po celou dobu trvání skupiny grantových projektů „Podpora ERC řešitelů“ GA ČR obdržela pouze jeden návrh, který po důkladném zhodnocení podpořila. Jednalo se o návrh řešitelky Moniky Baumanové, M.A., Ph.D., která v rámci uděleného projektu absolvovala v roce 2022 stáž na University College of London. Řešitelka také v souladu s podmínkami skupiny grantových projektů podala začátkem roku 2023 přihlášku do soutěže ERC CONSOLIDATOR GRANTS, jakožto výstup projektu GA ČR. Grant ERC nebyl řešitelce udělen. GA ČR vyhodnotila ukončený projekt stupněm „splněno“.

Celkové výdaje na skupinu grantových projektů „Podporu ERC žadatelů“ se předpokládaly v objemu cca 10 mil. Kč ročně, v prvním roce 2016 cca 1,5 mil. Kč a v letech 2017–2022 cca 10 mil. Kč ročně.

Celkové předpokládané náklady na řešení uděleného projektu byly 445 tis. Kč. Celkové čerpané náklady na projekt byly 395 tis. Kč.

4. Podpořený projekt a jeho výsledky

Projekt GA ČR „Podpora ERC žadatelů“ s názvem „Transformace měst na úrovni domu: islámský dům na pobřeží východní Afriky z komparativní perspektivy (14. - 20. století)“ byl řešen od začátku července do konce prosince 2022 a byl realizován řešitelkou projektu ve spolupráci s Institute of Archaeology na University College London.

Kromě Juniorského grantu GA ČR byla řešitelka v minulosti i Global Individual Fellow v rámci programu postdoktorandských stipendií Marie Skłodowska-Curie (Horizon 2020). Každý z těchto projektů se zabývaly různými aspekty historické archeologie pobřeží východní Afriky, většinou v širších souvislostech jejího urbanistického vývoje od 1. tisíciletí n.l. Soustředily se na historickou architekturu, prostorové uspořádání měst a materiálních aspektů koncepce prostoru, převážně z komparativní perspektivy. Na základě svých zkušeností řešitelka identifikovala a definovala různé aspekty předkoloniální (cca do 16. století n.l.) a koloniální východní Afriky, někdy také nazývané svahilské pobřeží, které mají potenciál být revoluční pro další rozvoj nejen poznání minulosti této oblasti, ale navíc přispět k pochopení vlivu kolonialismu na rozvoj domů a měst nebo lépe reflektovat na globální vývoj urbanismu.

Cílem projektu GA ČR „Podpora ERC žadatelů“ proto bylo významně dopracovat původní záměr řešitelky a napsat konkurenceschopnou projektovou žádost do grantové soutěže ERC na úrovni „Consolidator“, a to na základě konceptu projektu ERC. Díky této žádosti byl udělen projekt GA ČR určený na podporu ERC žadatelů.

Konzultace a práce na projektové žádosti, která je **hlavním výstupem projektu** „Podpora ERC žadatelů“ od GA ČR, probíhaly podle schématu projektu. Řešitelka maximálně využila pobyt v Londýně ke konzultacím a k přípravě projektové žádosti do výzvy ERC. Osobní setkání s tamními řešiteli ERC grantů dalo řešitelce know-how nejen v rámci přípravy žádosti, ale také se jí díky němu podařilo domluvit spolupráce s institucemi v Keni a Tanzánii, které by byly klíčové pro případné řešení projektu ERC.

Všech cílů projektu GA ČR „Podpora ERC žadatelů“ se podařilo dosáhnout. Řešitelka dopracovala prezentaci svého CV a track record, připravila text extended synopsis pro 1. kolo hodnocení a detailně rozpracovala projekt pro 2. kolo (část B2). Projektová žádost do výzvy ERC Consolidator Grant **byla zaslána do soutěže v únoru 2023**. Přestože **předložený projekt získal velmi dobré až excelentní hodnocení ze strany ERC**, nebyl doporučen do druhého kola hodnotícího procesu, a tím nebyl doporučen k financování.

Financovaný projekt GA ČR „Podpora ERC žadatelů“ byl realizován na University College London od 1. července do 31. prosince 2022, tedy na dobu trvání 6 měsíců. Celkové předpokládané náklady na řešení uděleného projektu byly 445 tis. Kč. Celkové čerpané náklady na projekt byly 395 tis. Kč. Tyto náklady byly především využity na ubytování a stravné v Londýně. Cestovní náklady byly kalkulovány na 20 tis. Kč, což byl rozpočet na pokrytí cesty tam a cesty zpět v průběhu řešení projektu. Zbýlé finanční prostředky nebyly využity a byly vráceny do rozpočtu GA ČR.

5. Závěr

Granty ERC jsou v současné době v evropských vědeckých strukturách považovány za nejprestižnější potvrzení excelence, a to nejenom samotných řešitelů a jejich projektů, ale i vědeckých a výzkumných institucí, na kterých tito vědci pracují. Získání ERC grantů je významné pro posílení reputace řešitele, jeho týmu i pracoviště v mezinárodním vědecko-výzkumném prostoru.

Skupina grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ měla řešitelům umožnit získání takových kompetencí a zkušeností, které jim měly napomoci žádat o grant ERC a následně také takový projekt samostatně vést.

Jeden podpořený projekt naplnil své cíle. Řešitelka výrazně posunula hranice svých dovedností připravit mezinárodně konkurenceschopný projekt. Přestože se projektu nepodařilo získat ERC grant, tímto však neztratil na svých kvalitách a řešitelka získala za tento projekt ocenění Děkana Fakulty filozofické Západočeské Univerzity v Plzni.

Bohužel potenciál této skupiny grantových projektů nebyl českou vědeckou obcí využit. Skupina grantových projektů nenaplnila svá očekávání a na základě toho musíme konstatovat, že cíle celé skupiny **nebyly naplněny**.

Cílem skupiny grantových projektů „Podpora ERC žadatelů“ bylo především napomoci českým vědcům podat kvalitní a konkurenceschopný návrh do soutěže ERC, a tím také zvýšit počet řešených ERC grantů v České republice. Tohoto cíle se prostřednictvím této skupiny grantových projektů nepodařilo dosáhnout, a to kvůli nízkému zájmu ze strany vědecké komunity, pro kterou byla skupina grantových projektů určena.

Je nutné však podotknout, že GA ČR dlouhodobě usiluje o zvýšení úspěšnosti českých vědců v soutěžích ERC a podporuje je prostřednictvím ostatních grantových soutěží, a to napříč všemi vědními obory. Úspěchy v tomto směru se očekávají obzvláště od vysoce výběrových skupin grantových projektů EXPRO a JUNIOR STAR, které pro vědce díky nadstandartní podpoře a délce řešení vytvářejí v ČR podmínky pro vedení excelentního základního výzkumu. Zkušenosti nutné pro získání ERC grantů vědci získávají i díky ostatním soutěžím GA ČR, například díky tomu, že je hodnotící proces inspirován hodnocením ERC.